

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ УКРАЇНИ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В умовах стрімкого розширення господарських зв'язків між економіками різних країн, інтенсифікації інтеграційних і глобалізаційних процесів істотно зростає роль транспортного забезпечення механізму міжнародної передачі продукції і руху факторів виробництва.

Сучасний стан економіки України також характеризується підвищенням ролі транспорту, який до того ж, з огляду на особливості її геополітичного положення, має й значне міждержавне значення, що з часом зростатиме. В Україні розвинені всі види транспорту, при цьому автомобільний утримує перше місце за перевезенням пасажирів та друге – за вантажооборотом [1].

Останнім часом у світі відмічається суттєве зростання ролі міжнародних перевезень автомобільним транспортом, що зумовлюється, зокрема, такими їх перевагами як висока маневреність і достатня швидкість доставки вантажів.

В Україні також спостерігається у цілому позитивна (за винятком «провального» 2015 року) динаміка зовнішньої торгівлі послугами автомобільного транспорту (таблиця 1), щороку збільшується кількість автотранспортних засобів, які виконують міжнародні перевезення. Втім, розвиток, як правило економічно вигідних, міжнародних транспортних відносин стримується через недосконалість автопарку (дефіцит сучасних вантажних автомобілів, причепів і напівпричепів, придатних за своїми технічними й екологічними характеристиками для експлуатації у країнах Західної Європи), незадовільну за європейськими стандартами якість автошляхів, неналежний рівень сервісу на дорогах.

Таблиця 1

**Показники зовнішньої торгівлі України транспортними послугами (складено та
розраховано авторами за даними [1])**

Рік	Транспортні послуги, усього, тис. дол. США		у т.ч. послуги автомобільного транспорту					
			тис. дол. США		у % до загального обсягу		у % до попереднього року	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт
2008	7616489,3	1662706,2	402694,0	191648,4	5,3	11,5	–	–
2009	6272127,7	1003570,2	215815,1	85713,5	3,4	8,5	53,6	44,7
2010	7662874,6	1164987,5	252481,8	108311,7	3,3	9,3	117,0	126,6
2011	8848121,8	1581548,8	391968,6	141169,3	4,4	8,9	155,2	130,1
2012	8287147,0	1713475,7	447267,2	193566,8	5,4	11,3	114,1	137,1
2013	8305848,5	1716437,5	478396,4	197221,1	5,8	11,4	107,0	100,7
2014	6101923,5	1376552,3	459623,7	189804,7	7,5	13,8	96,1	97,4
2015	5263155,3	1153393,5	249071,0	91845,4	4,7	8,0	54,2	48,4
2016	5300545,6	989274,8	237949,1	114860,7	4,5	11,6	95,5	125,1
2017 (I півріччя)	2756805,8	512187,7	123775,6	57871,2	4,5	11,3	110,5	107,9

За наявності в Україні природних передумов формування високого рівня транзитного потенціалу у зв'язку з її розташуванням на перетині головних транспортних шляхів євразійського континенту, важливо, щоб позитивні ефекти від його (потенціалу) використання отримували, першою чергою, підприємства вітчизняного транспортного комплексу, а не перевізники-нерезиденти. Втім, наразі лише близько 10 % вантажів, що перетинають кордони України, перевозять національні перевізники (наприклад, у США, які проводять преференційну політику щодо свого транспорту, цей показник становить 100 %). При цьому частка перевезень автомобільним транспортом України у загальному обсязі транзитних вантажоперевезень її територією стрімко зростає, наближаючись до 20 % (таблиця 2). Також з наведених даних робимо висновок про стійку тенденцію до зростання частки вантажних перевезень автомобільним транспортом у загальному обсязі, яка наразі сягає майже третини останнього.

Таблиця 2

**Показники вантажних перевезень автомобільним транспортом України
(розраховано авторами за даними [1])**

Рік	Перевезено вантажів автомобільним транспортом				
	у % до попереднього року	у % до загального обсягу перевезень усіма видами транспорту	транзитом у % до попереднього року	у % до загального обсягу транзитних вантажопотоків (без трубопровідного)	транзитом у % до загального обсягу перевезень автомобільним транспортом
2007	112,6	18,8	278,5	4,2	2,6
2008	110,3	20,9	109,2	4,8	2,6
2009	75,2	20,1	68,3	6,7	2,4
2010	112,8	20,9	138,6	8,8	2,9
2011	112,6	22,0	107,8	8,7	2,8
2012	100,1	23,2	96,8	10,1	2,7
2013	103,0	24,2	115,2	13,7	3,0
2014	99,0	26,6	105,0	16,2	3,3
2015	81,8	24,5	н.д.	н.д.	н.д.
2016	112,7	26,7	н.д.	н.д.	н.д.

Цікавими для вивчення показниками активності країни на ринку міжнародних транспортних послуг є кількість автотранспортних підприємств і кількість автомобілів, які беруть участь у міжнародних автоперевезеннях, на душу населення [2], за якими Україна посідає передостаннє місце серед основних європейських країн, що також свідчить і про низьку ефективність діяльності вітчизняного автотранспортного комплексу у цілому.

Проведений аналіз дає можливість визначити такі перспективні шляхи підвищення ефективності роботи автотранспортного комплексу України з надання послуг у міжнародному сполученні:

- розширення техніко-технологічного переоснащення, оновлення і модернізації рухомого складу і транспортної інфраструктури з урахуванням вимог міжнародних стандартів;

– упровадження сучасних перевізних, логістичних та інформаційних технологій, телекомунікаційних і навігаційних систем тощо (зокрема, розвиток контрейлерних перевезень);

– забезпечення державної підтримки інноваційних перетворень в автотранспортному комплексі України (першою чергою, програм інноваційного розвитку вітчизняних перевізників-операторів міжнародних транспортних коридорів) та інтеграційної складової стратегії його розвитку;

– удосконалення системи нормативно-правового забезпечення діяльності з надання транспортних послуг (зокрема, щодо особливостей здійснення міжнародних вантажоперевезень) і продовження організаційно-правових перетворень у системі управління автотранспортним комплексом;

– прискорення економічних реформ у контексті формування розвинутого ринкового середовища в автотранспортній сфері з ефективним державним регулюванням;

– вирішення соціальних проблем в автотранспортній галузі [3; 4].

Таким чином, створення умов для підвищення ефективності роботи і розвитку українського автотранспортного комплексу потребує невідкладної реалізації низки заходів, які мають розроблятися за визначеними вище напрямками. Це призведе до позитивних організаційно-економічних зрушень у вітчизняному автотранспортному комплексі, які поступово забезпечать його ефективні перетворення і модернізацію, сформуєть прогресивну модель функціонування, підвищать конкурентоспроможність вітчизняних перевізників на міжнародному ринку, а також прискорять темпи інтеграції національної автотранспортної системи до євразійської на підґрунті максимізації використання транзитного потенціалу держави.

Список джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Дмитрів Д. В. Аналіз ринку міжнародних автомобільних вантажних перевезень / Д. В. Дмитрів // Вісник ЖДТУ. – 2008. – № 3 (46). – С. 59-62.

3. Болдовська К. П. Шляхи активізації інноваційної діяльності підприємств автотранспортного комплексу України у контексті міжнародного співробітництва та євроінтеграції / К. П. Болдовська, Є. Ж. Зам'ятіна, Д. В. Лиженков // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : зб. наук. праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – Харків : ХНАДУ. – 2016. – № 4 (15), Т. 2. – С. 4-7.

4. Болдовська К. П. Сучасний стан і шляхи підвищення ефективності роботи автотранспортного комплексу України у контексті розвитку транскордонного співробітництва / К. П. Болдовська, Д. В. Лиженков, Р. С. Цубера // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : зб. наук. праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – Харків : ХНАДУ. – 2017. – № 3 (18), Т. 2. – С. 4-8.